

Sekretariatene for kontrollutvalgene i

- Hemne
- Hitra
- Kristiansund

Deres referanse:

Vår referanse:
2019-092/STA

Arkivkode:
1563-216

Sted/dato
Molde, 08.03.2019

SELSKAPSKONTROLL I KRISTIANSUND OG NORDMØRE HAVN IKS (KNH)

Kontrollutvalget i Sunndal tok i møte 31.03.2017 initiativ blandt de 11 eierkommunene til en felles selskapskontroll av KNH. Det er nå 4 eierkommuner som ønsker å bestille en slik selskapskontroll. Bystyret i Kristiansund var den siste kommunen som ga sin tilslutning i møte 27.12.2018. Deltakere er da Kristiansund, Hitra, Hemne og Sunndal.

Kontrollutvalgssekretariatet for Sunndal har fått i oppdrag av de andre utvalgene å utarbeide en beskrivelse av de områder selskapskontrollen skal omfatte. Deretter går det en samlet bestilling til revisjonen. Bestillingen bør gå fra en av de to Trøndelagskommunene til sin revisjon som utførende, fordi revisjonen til de to kommunene som er med fra Møre og Romsdal har erklært seg inhabil til å gjennomføre selskapskontrollen da de er revisoren til KNH.

Bakgrunn:

Det er kontrollutvalget som skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m., jf. Forskrift for kontrollutvalg § 13 og kommunelovens § 77 nr. 5. Stadig mer av den kommunale virksomheten organiseres utenfor den ordinære kommunale forvaltning. Slike fristilte organisasjoner kan utgjøre en utfordring for folkevalgt styring, innsyn og kontroll på grunn av at de ligger utenfor kommunestyrets direkte styring og administrasjonssjefens internkontroll. Hvordan kommunestyret forvalter sitt eierskap er viktig for å sikre kvalitet på tjenester og god forvaltning av kommunens verdier. Formålet med eierskapet og eventuelle prinsipper for hvordan eierstyringen utøves, er et viktig utgangspunkt for kontrollutvalget når de skal påse at eierskapet forvaltes i tråd med kommunestyrets vedtak og forutsetninger.

Med henvisning til Kommunelovens § 77 nr. 5 er det kun i interkommunale selskap, selskap der kommunen alene eller sammen med andre kommuner eller fylkeskommuner eier alle aksjene, samt heleide datterselskaper av disse at det er aktuelt å gjennomføre selskapskontroll. I selskaper der kommunen er deleier, må en selskapskontroll ha tilslutning fra de andre eierne.

Fra Eierskapsmeldingen til Sunndal kommune om KNH:

Havnevesenet er opprettet for å ivareta og samordne den kommunale havnevirksomheten i samarbeidsområdet. Havnevesenet skal sammen med andre interesser bidra til et konkurransedyktig og kostnadseffektivt havnetilbud i regionen, og for tilrettelegging av

infrastruktur som sikrer en best mulig forbindelse mellom sjø- og landtransporten. Motivet for eierskap er samfunnsøkonomisk. Kommunene invitert til å bli med i stiftelsen av havna i 2003. Sunndal kommune er nest største eier, har gått inn med en del kapital fra havnefondet. Det er strategisk viktig for Sunndal å ha et godt samarbeid med havna om drift og utvikling i næringsutviklingsammenheng. Eierposten opprettholdes.

Fra årsmeldingen til KNH 2016:

Visjon: KNH skal være Midt-Norges viktigste transportknutepunkt for sjø og land.

Hovedmål: Å være et kostnadseffektivt og sikkert havnetilbud hvor hele havnedistriktet er tilpasset logistikk-løsninger som sikrer effektiv godsflyt og bidrar til økt sjøtransport.

Engasjementer i andre selskap:

- Halsafjordsambandet AS
- Midt-Norsk Fergeallianse AS
- Vikan Næringspark Invest AS
- Kristiansund Baseselskap AS
- Surnadal Hamneterminal AS
- Explore Hitra AS

Fra vedtektene til KNH:

Havnevesenet er opprettet for å ivareta og samordne den kommunale havnevirksomheten i samarbeidsområdet. Havnevesenet skal sammen med andre interesser bidra til et konkurransedyktig og kostnadseffektivt havnetilbud i regionen, og for tilrettelegging av infrastruktur som sikrer en best mulig forbindelse mellom sjø- og landtransporten.

Havnevesenet skal ivareta de administrative og forvaltningsmessige oppgaver som etter havne- og farvannsloven og annen lovgivning som gjelder havnesektoren, påhviler de samarbeidende kommunene. Havneanlegg og arealer skal disponeres med sikte på en best mulig, samlet ressursutnyttelse. For å opprettholde og videreutvikle sjøtransportene og den kommunale havnevirksomheten i samarbeidsområdet, samt denne virksomhetens trafikkgrunnlag, kan havnevesenet engasjere seg i havenetilknyttet virksomhet som finnes hensiktsmessig og fordelaktig for de samarbeidende kommunenes havneinteresser.

Selskapet og tema til selskapskontrollen:

I følge en artikkel i Tidens Krav 02.12.2016 har Kristiansund og Nordmøre Havn IKS (KNH) krevd inn 18 mill. kr for mye i anløpsavgift. Dette er påstander som Hurtigruten ASA har fremført overfor Kystverket. Kystverket har på dette grunnlag utført tilsyn med KNH. Kystverket slår fast ved at det er krevd inn over 18 millioner for mye i anløpsavgift.

De opprettholder også pålegget om at innkrevingen av anløpsavgift må stoppes i noen år inntil beløpet er «nullet ut» og på den måten tilbakeført til rederiene.

Det er i et svarbrev til Samferdselsdepartementet at det kommer fram at Kystverket ikke tror på de nye beregningene som KNH la fram for noen uker siden. Kystverket har ikke tiltro til regnestykket som viser at overskuddet i anløpsregnskapet ikke er på mer enn 2,5 millioner kroner for perioden 2012–2015. Havneselskapets egen beregning fra tidligere i år, viste et overskudd på drøyt åtte millioner.

KNH sitt havneregnskap er et eget selvkostområde regulert i Lov om havner § 25.

I anløpsavgiftsforskriften § 7, andre ledd fremgår følgende: «Kommunen kan fremføre overskudd og underskudd fra avgiftsregnskapet til påfølgende år. I løpet av en periode på 3-5 år skal ikke inntektene overstige kostnadene for årene samlet».

Anløpsregnskapet skal følgelig gå i null over en periode på 3-5 år. Det fremgår også av bestemmelsen at det kun er lovlig å fremføre overskudd (eller underskudd) innenfor en periode på maksimalt 5 år.

Kystverkets vedtak fastslår at KNH i de 5 årene fra 2012 til og med 2016 har tatt for høye anløpsavgifter. Siden KNH hvert år har krevd inn mer anløpsavgift enn de har vært berettiget til, kan KNH justere inn dette overskuddet ved å sette avgiften til null i påfølgende år? Skulle dette etter regelverket bli år 6, 7, 8 ?

Er det laget en plan for «utnulling» av de 18 mill. kr i for mye innkrevd avgift slik at selvkostregnskapet er i blanse innen 5 år slik lovkravet er? Kan revisor bekrefte dette?

Samferdselsdepartementet ba Kystverket kommentere det nye regnskapet som ble lagt fram.

Det er i dette svaret Kystverket hevder at regnskapet er belastet med en rekke kostnader som ikke hører hjemme i anløpsregnskapet.

Ett eksempel fra 2015 er gaver til ansatte og eksterne for over 100.000 kroner. Et annet er representasjon for 25.000 kroner. I en e-post til Tidens Krav opplyser daglig leder at det blant annet dreier seg om et hundretalls esker med konfekt som gis til ansatte og forretningsforbindelser til jul. I tillegg kommer gavekort til ansatte og 11 eierkommuner som ved forskjellige anledninger får blomster. Ellers er det snakk om oppmerksomhet ved begravelser, bursdager og representasjon. Det tredje eksemplet er en kostnad på 400.000 kroner knyttet til reklame og markedsføring for å få flere cruiseskip til Kristiansund. Videre mener Kystverket at regnskapet urettmessig er belastet med en kostnad på 550.000 kroner som bare er kalt «kai og anløp» – vedlikehold, reparasjon, sårbarhetsanalyse. Kystverket trekker også fram en post på 50.000 kroner knyttet til ubenyttede lokaler. Dette kommenteres med at det kun er bygningsarealer som trengs og faktisk benyttes til offentlige oppgaver etter havne- og farvannsloven, som kan finansieres med anløpsavgift.

Kystverket peker også på at det er ført opp betydelig flere kvadratmeter med lokaler i anløpsregnskapet enn tidligere, samtidig som avskrivningene er doblet. Begge deler uten nærmere forklaring.

I brevet etterlyser Kystverket utdypende, tekstlige forklaringer på hvorfor havneselskapet nå plutselig benytter andre fordelingsnøkler enn tidligere.

Eksempelvis gjelder dette årsverk og ansatte. Flere årsverk er lagt inn med høyere fordelingsnøkler enn det Kystverket kom fram til etter grundige intervjuer. Kystverket bestrider de nye fordelingsnøklerne og mener de er feilaktige.

Kystverket påpeker også at såkalte ISPS-kostnader er ført opp med 452.000 kroner, på tross av at slike kostnader helt klart ikke kan finansieres med anløpsavgift.

Anløpsregnskapet er også belastet med flere hundre tusen til markedsføring av havna for å få flere cruisebåtanløp.

Hvordan er disse forholdene i dag? Har revisor i selskapet fulgt opp noe av dette?

Havnerådet, som er eierorganet, tar ut ca. 200 000 kr årlig i møtegodtgjørelser, som egentlig skulle ha vært betalt av eierkommunene. Det er kommunestyrene som fastsetter og kommunene utbetaler slike godtgjørelser, jf. kommuneloven §§ 41 og 42. Hvordan er disse forholdene i dag?

Hvilke konsekvenser har det for KNH og eierne hvis inntektene til KNH blir redusert?

Hvilket omdømme og tillit gir dette til KNH med de opplysninger som Kystverket gir?

Har KNH holdt fristene for avleggelse av årsmelding og årsregnskap for IKS?

Har KNH meldt inn endringer av selskapets styre til Brønnøysundregistrene?

Har KNH vurdert økonomiskstatus for selskapets videre drift etter tilsynet fra Kystverket og konsekvensene av dette?

Er KNH sitt engasjement i andre selskap og andre engasjement og tilskudd innenfor vedtektene og formålet til selskapet?

Oppsummering og overordnede problemstillinger ved selskapskontrollen:

I hvilken grad utøver kommunene kontroll med KNH i tråd med etablerte normer for god eierstyring og selskapsledelse (eierstyring)? –herunder om kommunene har en eierskapsmelding som beskriver, har etablert rutiner for oppfølging og evaluering av KNH, om rutinene er gode nok og om de blir etterlevd.

I hvilken grad viser KNH sine nøkkeltall mål oppnåelse og en forsvarlig økonomisk drift (forvaltningsrevisjon)?

I hvilken grad etterlever KNH regelverket for offentlige anskaffelser (forvaltningsrevisjon)?

I hvilken grad etterlever KNH regelverk og normer for habilitet, etikk, arbeidsmiljø og samfunnsansvar?

Jeg tenker at vi må forvente at de moment som er listet opp ovenfor fra «Selskapet og tema til selskapskontrollen» inngår som problemstillinger vi vil ha undersøkt og besvart om de er oppfulgt av KNH i de overordnede spørsmålene ovenfor.

Er dette tilstrekkelig utgangspunkt for at vi kan bestille en prosjektplan fra revisjonsselskapet som skal dekke/omhandle?:

- Tema
- Bakgrunn
- Problemstillinger
- Hvilken type informasjon som skal innhentes og hvordan?
- Fremdriftsplan
- Ressursbruk

Med hilsen

Sveinung Talberg
rådgiver